

רשומות

הצעות חוק

17 ביולי 1991

2073

ר' באב התשנ"א

עמוד	
334	חוק בתי הדין המינהליים, התשנ"א-1991
350	חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 2), התשנ"א-1991
353	חוק הפעלת רכב (מנועים חלק) (תיקון מס' 3), התשנ"א-1991
354	חוק חובת מכרזים, התשנ"א-1991

מבוא

בישראל קיימת פעילות עניפה של בתי דין מינהליים; הסיכות להקמת בתי הדין הן בעיקר שלוש – ריבוי מחלוקות בין האזרח לרשות, הצורך במומחיות בבירור המחלוקות והדרישה להגברת היעילות.

במדינה המודרנית, למינהל הציבורי סמכויות ותפקידים רבים ומגוונים, ואלה גורמים, מטבע הדברים, לנקודות חכוך ומחלוקות בין האזרח לרשות. בשל סיבות שונות נראה היה שאין מקום להטיל מטלות נוספות על מערכת בתי המשפט, ולפיכך הוקמו בתי הדין המינהליים לשם בירור הסכסוכים האמורים.

טיפול במחלוקות בין האזרח לבין הרשות דורש לעתים מומחיות מיוחדת, משום שמדובר בנושאים אשר דורשים ידע מקצועי, כמו למשל בתחום הרפואה והחקלאות. יתרונו של בית הדין בכך שניתן לשתף בו מומחים בעלי ידע, לרוב כנציגי ציבור.

בנושאים שבאים לפני בית הדין יש על פי רוב צורך בדיון יעיל, מהיר וזול. כדי להשיג מטרה זו ניתן, בסוג זה של דיונים, לפשט את סדרי הדין דיני הראיות, כך שהעורר יוכל במקרים רבים לוותר על שירותיו של עורך דין.

בחקיקה הישראלית הוקמו בתי הדין המינהליים בחוקים ספציפיים, ובהם נקבעו הסמכויות ודרך הדיון של כל בית דין בנפרד. הכוונה היתה לחלק את העומס הנובע מריבוי העררים על פני גופים רבים. מתכונת זו מאפשרת גם הסתייעות בחברים אשר ממלאים את תפקידם בהתנדבות, בתור נציגים של ציבור מסוים אשר לו ענין בנושא.

הקמת בתי הדין המינהליים, כל אחד בחוק נפרד, ללא תכנון כולל ושיטתי, הביאה ליצירת מערכת מגוונת ובלתי אחידה בנושאים השונים, לגבי הרכב בתי הדין, כשירות חבריהם, דיני הראיות, סדרי הדין ואף היקף הביקורת שלהם על המינהל. לא תמיד ניתן להצדיק את השוני בין בתי הדין בשיקולים ענייניים הנוגעים לפעילותו של אותו בית דין.

הצורך בשיפור המערכת של בתי הדין המינהליים הביא להקמת הועדה לעניני רשויות מעין שיפוטיות בראשות שופט בית המשפט העליון, משה לנדוי (כתוארו אז). המלצותיה של ועדה זו, שהוגשו בשנת 1975, גובשו בחלקן, בשתי הצעות חוק: חוק השיפוט בענייני מינהל, התש"ם-1980 וחוק השיפוט בענייני מינהל (העברת סמכויות), התש"ם-1980. הטיפול בהצעות חוק אלה הופסק לאחר שהוקמה הועדה למבנה וסמכויות בתי המשפט ובהתחשב בהמלצותיה שהוגשו ב-1980.

בדו"ח ועדת לנדוי הומלץ גם על הקמה בחוק של מועצה לבתי דין מינהליים. מועצה כזאת הוקמה בשנת 1985, אם כי לא בחוק, על ידי שר המשפטים. המועצה, תחילה בראשותו של השופט לנדוי ולאחר מכן בראשות פרופ' יצחק זמיר, הציבה לעצמה כמשימה ראשונה את הכנת חוק בתי דין מינהליים; הצעתה שימשה יסוד להצעת חוק זו.

המטרות העיקריות של החוק המוצע הן – קביעת הלכות כלליות המסדירות את הקמתם ופעילותם של בתי הדין, האחדת ההוראות הנוגעות למערכת בתי הדין מקום שכיום אין הצדקה עניינית לשוני ביניהם והקמת מועצה לבתי דין מינהליים שתהיה בעלת ראייה כוללת ותלווה באופן שוטף את פעילותם של בתי הדין.

חוק בתי דין מינהליים, החש"א-1991 [454]

פרק א': הוראות כלליות

1. בחוק זה - הגדרות
- "בית דין מינהלי", "בית דין" - ערכאה המוקמת בידי שר או רשות מינהלית אחרת ויש לה סמכות שפיטה, בין אם היא מכונה בית דין, ועדת ערר או ועדת ערעור ובין אם היא מכונה בשם אחר; "המועצה" - המועצה לבתי דין מינהליים המוקמת לפי חוק זה;
- "חבר בית דין" - לרבות יושב ראש מותב של בית דין;
- "סמכות שפיטה" - סמכות להחליט בריב שרשות מינהלית צד לו;
- "ערר" - פניה אל בית דין לפי הוראת חיקוק כדי שיפעיל סמכות שפיטה;
- "רשות ממנה" - שר או רשות מינהלית אחרת שהוסמכה בחיקוק למנות חבר בית-דין;
- "שופט" - לרבות מי שכיהן כשופט בבית משפט על פי חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, או בבית דין לעבודה על פי חוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969.²
2. בית דין מינהלי יוקם בחוק. הקמת בית דין
3. בעניני שפיטה אין מרות על חבר בית דין זולת מרותו של הדין. אי תלות
4. (א) הוראות חוק זה יחולו על בית דין המנוי בתוספת וכן על כל ערכאה אחרת שהוראה בחוק קבעה כי יחולו עליה הוראות חוק זה. תחולה
- (ב) שר המשפטים, בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חיקוק שמכווח מוקם בית דין ועם המועצה, רשאי לשנות את התוספת.
- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), חוק זה לא יחול על בית דין אם קיימת בחוק אחר הוראה לאותו ענין לגבי אותו בית דין.

דברי הסבר

סעיף 4 החוק המוצע הוא כללי ויש מקום שהוראותיו יחולו על מרכז בתי-הדין המינהליים. עם זאת, יש להתחשב בכך שלגבי בתי דין מסויימים מוצדק, בגלל סוג הפעילות שלהם, שהוראות מסויימות יהיו שונות מאלה של החוק הכללי. משום כך מוצע שהחוק יוחל בהדרגה על בתי דין שונים, תוך בחינה של כל בית דין כדי לברר אם מתאים להחיל עליו את החוק.

החלת החוק על בית דין מסויים תוכל להתבצע, לאחר שהחוק ייכנס לתוקף, בדרך מקוצרת, בידי שר המשפטים בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע החוק והמועצה לבתי דין מינהליים. מכל מקום, גם כאשר יוחל החוק על בית דין מסויים, על ידי הכללתו בתוספת לחוק, יחולו על אותו בית דין הוראות החוק המיוחד המקיף אותו ומסדיר את פעולתו. הוראות החוק המוצע יחולו על בית הדין רק כאשר אין בחוק המיוחד, או בתקנות שהותקנו מכוח אותו חוק, וזאת עד לתחילתו של החוק המוצע בזה, הוראות מיוחדות לאותו ענין.

סעיף 1 הגדרת בית דין מכוונת לכלול את מרב הגופים הדנים בעררים מבלי להתחשב בכינויים.

הגדרות "סמכות שפיטה" ו"ערר" כוללות, נוסף לפניה לערכאה העוסקת בביקורת שיפוטית על רשות מינהלית, גם פניה לערכאה הדנה בריב שרשות מינהלית צד לו, וזאת מבלי שהיתה קודם לכן החלטה של רשות מינהלית.

שופט לענין בתי דין מינהליים, הוא, לפי המקובל כיום, גם מי שפרש משפיטה ממערכת בתי המשפט. מוצע להוסיף גם שופט שפרש מבית הדין לעבודה.

סעיף 3 מוצע לקבוע במפורש את עקרון איהתלות, החל על שופט, גם על חבר בית דין. לעקרון זה חשיבות משנה כאשר מדובר בחבר בית דין משום שהוא מתמנה בידי הרשות המבצעת.

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 195.
² ס"ח התשכ"ט, עמ' 70.

פרק ב': בתי דין מינהליים

סימן א': מינוי ותקופת כהונה

- מינוי בית דין
5. (א) הרשות הממנה תקבע בצו רשימה או רשימות של חברים בבית דין לפי הוראות החוק החלות בענין המינוי והכשירות של החברים באותו בית דין.
(ב) שר המשפטים יקבע את רשימת יושבי ראש המותבים; קביעת שופט מכהן ברשימה תהיה בהסכמת נשיא בית המשפט העליון.
(ג) שר המשפטים ימנה, מתוך רשימת יושבי ראש המותבים, חבר אחד כראש בית הדין, והוא רשאי למנות חבר נוסף כסגן ראש בית הדין.
(ד) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש המותב, יכהן כראש בית הדין הנשיא של בית המשפט אשר במסגרת המינהלית שלו פועל בית הדין, וכסגנו – סגן הנשיא או שופט אחר שימנה הנשיא לצורך זה.
(ה) שר המשפטים, בהתייעצות עם המועצה, רשאי לקבוע בתקנות כללים בדבר תנאי הכשירות הנדרשים לכהונה מחבר בית דין, וכן כללים בדבר הדרך למינוי חברים לבית הדין, דרך כלל, לבתי דין מסוימים, או לענינים מסוימים.
- ראש בית דין
6. (א) ראש בית דין רשאי להתקין נהלים שלפיהם ייקבעו המותבים של בית הדין, העררים שבהם ידון והמועדים לתחילת הדיון.
(ב) ראש בית דין יקבע את יושב ראש המותב והוא רשאי לקבוע את חברי המותב ואת המועד לתחילת הדיון בערר. נקבעו נהלים, רשאי ראש בית הדין, אם יראה לנכון, לסטות מהם לענין ערר מסויים, מטעמים שיירשמו.
(ג) לא קבע ראש בית הדין את חברי המותב או את המועד לתחילת הדיון בערר, יקבעם יושב ראש המותב.
(ד) ראש בית הדין רשאי לאצול מסמכויותיו לסגן ראש בית הדין.
(ה) נבצר מראש בית הדין למלא את תפקידו, ימלא את מקומו סגן ראש בית הדין.
- יושב ראש המותב
7. יושב ראש המותב יהיה שופט או מי שכשיר להתמנות שופט בית משפט שלום.
- תקופת כהונה
8. (א) תקופת כהונה של חבר בית דין תהיה שלוש שנים.
(ב) מותר לחזור ולמנות חבר בית דין לתקופות כהונה נוספות בדרך שבה נתמנה.

דברי הסבר

סעיף 7 יושב ראש המותב יהיה שופט או משפטן הכשיר להתמנות כשופט בבית משפט שלום. כך יובטח הידע והנסיון הנדרשים לניהול התקין של ההליכים לפני בית הדין. מינויים של אלה ראוי שיהיה בידי שר המשפטים. (ראה סעיף 5(ב)).

סעיף 8 התקופה של שלוש שנים נקבעה כתקופת כהונה ארוכה דיה כדי ליהנות מהנסיון שרכש חבר בית הדין, מחד, וכתקופה אשר מאפשרת בקורת תקופתית על פעילותו. מאידך, לחבר בית דין שמתאים לתפקיד רצוי לאפשר תקופות כהונה נוספות כדי לזכות בידע ונסיון שרכש.

סעיפים חברי בית הדין יתמנו מתוך רשימות של 5 ו-6 חברים שהוגשו בידי גופים הנוגעים לנושא, בהתאם לכשירות הנדרשת מהם בחוק שבו מעוגן בית הדין, ובהתאם לכללים שיקבע שר המשפטים בתקנות.

כמקובל, לכל מותב מתמנה בחוק זה יושב ראש. מוצע למנות לכל בית דין גם ראש בית דין וסגן ראש בית דין; תפקידם של אלה יהיה לשאת באחריות לגבי ההיבט הארגוני של בית הדין, כמו למשל, קביעת ראש המותב ומועד לתחילת הדיון. הסדר דומה שהוכיח את עצמו כיעיל, קיים לפי חוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961, שם מתמנה יושב ראש תורן במטרה למלא את התפקידים המתוארים בסעיף זה.

(ג) לא תיפסל החלטה של בית דין מחמת זה בלבד שתמה תקופת כהונתו של אחד החברים, ובלבד שלא חלפו יותר משישה חדשים מתום תקופת כהונתו.

9. (א) לא יתמנה ולא יכהן כחבר בית דין מי שעלול להימצא, במישרין או בעקיפין, באופן תדיר במצב של ניגוד ענינים, בין הפקידו כחבר בית דין לבין ענין אחר שלו. בסעיף זה -

"ענין אחר" - לרבות ענין של קרוב של חבר בית דין, או ענין של גוף שחבר בית דין או קרובו הם בעלי שליטה בו.

"קרוב" - בן זוג, הורה, ילד או אדם אחר הסמוך על שולחנו של חבר בית דין.

"בעל שליטה" - אחד מאלה: מנהל או עובד אחראי בגוף; מי שיש לו חלק העולה על 10% בהון או בזכות לקבל רווחים של אותו גוף; מי שרשאי למנות 10% או יותר מהמנהלים; מי שיש לו מחצית או יותר מזכויות ההצבעה באותו גוף.

(ב) לא יתמנה כחבר בית דין מי שנמצא, באופן תדיר בקשר מקצועי, עסקי או אחר, עם הרשות המינהלית שעל החלטותיה ניתן לערור בפני אותו בית דין; לענין זה, ייחשבו כקשורים באופן תדיר עם הרשות המינהלית, בין היתר, עובד או נבחר של הרשות המינהלית ועובד או נבחר שפרש מהרשות המינהלית, אם לא עברה שנה מיום שפרש.

10. על אף האמור בסעיף 9 לא יראו ניגוד ענינים במינוי אם הוא נובע מהוראת חיקוק שלפיה -

(1) חבר בית הדין יתמנה מתוך ציבור של בעלי ענין מסויים; או

(2) חבר בית הדין יהיה בעל מומחיות או כשירות מיוחדת או בעל תפקיד מסויים, ולא ניתן למצוא, באופן סביר, מועמד מתאים אחר.

דברי הסבר

לענין המינוי של חבר בית דין, מוצע לקבוע שאין למנות כחבר מי שלגביו קיים חשש שהוא יימצא, באופן תדיר, במצב של ניגוד ענינים.

תשומת הלב מוסבת למצב מיוחד שבו עלול להתעורר חשש לניגוד ענינים, והוא הקשר עם הרשות המינהלית. מי שנמצא בקשרים הדוקים עם הרשות המינהלית שעליה עוררים, אין מקום שיכהן בבית הדין שבפניו מתברר הערר. הוראה זו מורחבת, לתקופה של שנה, גם לגבי מי שפרש מאותה רשות מינהלית.

להוראה הכללית בדבר ניגוד ענינים יש לשים שני סייגים: האחד מבהיר שאם נקבע בחיקוק שחבר בית דין הינו נציג של ציבור מסויים (כמו חקלאים או צרכנים), שלו נגיעה לנושא שבו דן בית הדין, עצם ההשתייכות לאותו ציבור לא פוסלת אותו מלכהן כחבר בית הדין.

הסייג השני שאליו מתייחס החוק הוא, כמינוח הפסיקה, בבחינת "כורח השעה". כפעילות בבתי הדין נודעת חשיבות מיוחדת לכשירות ולידע מקצועי. בתחומים מסויים המומחיים מעטים, ודווקא אלה עלולים להיות נגועים בניגוד ענינים. מוצע, שכאשר מסתבר שלא ניתן למצוא, באופן סביר, מומחה שלגביו לא קיים חשש של ניגוד ענינים, ניתן, בלי

המינויים לבתי הדין השונים לא מתכצעים בצורה מרוכזת, ומשום כך יתכן שבשגגה לא יוארך מינוי של חבר מסויים במועדו. כדי למנוע שתקלה מסוג זה תגרום לפסילת מערכת שלמה של החלטות שקיבל בית הדין, מוצע שאם ישב בדין מי שכהונתו הסתיימה ולא חלפו יותר משישה חדשים מהמועד שבו תמה כהונתו, לא תיפסל בשל כך בלבד החלטה שהתקבלה בידי מותב זה.

סעיפים 9 ו-10 הכהונה בבית הדין, בדרך כלל, אינה העיסוק היחיד של חבר בית הדין, במיוחד כשמדובר בנציגי ציבור. מטבע הדברים שהם מתמנים לכהונה בבית דין הדן בנושאים שהם קרובים לתחום מומחיותם ולעיסוקם המקצועי. מצב דברים זה יכול לגרום לכך שחבר בית דין עלול להימצא במצב של ניגוד ענינים. בעיה דומה מתעוררת לגבי חברים אשר מתמנים כנציגי ציבור מסויים.

בחלק ניכר של החוקים המקימים בתי דין אין התייחסות מיוחדת לנושא של ניגוד ענינים. לפי הפסיקה שתיקת המחוקק אין פירושה הסדר שלילי, ולכן הכללים בדבר ניגוד ענינים חלים גם ללא הוראות מפורשות. למען הבהירות מוצע לקבוע בחוק הסדר מפורש בדבר ניגוד ענינים שיתאים לבתי דין מינהליים.

11. הרשות הממנה רשאית לקבוע בצו את אזור השיפוט של בית הדין; היתה יותר מרשות ממנה אחת לבית הדין, יקבע את אזור השיפוט שר המשפטים לאחר התייעצות עם הרשות הממנה האחרת; לא נקבע אזור שיפוט, יהיה לבית הדין שיפוט בכל שטח המדינה.

תחום השיפוט

12. הרשות הממנה תקבע בצו את מקום המושב של בית הדין; היתה יותר מרשות ממנה אחת לבית הדין, יקבע את מקום המושב שר המשפטים לאחר התייעצות עם הרשות הממנה האחרת.

מקום המושב

13. (א) שר המשפטים בהסכמת שר האוצר רשאי להחליט על תשלום גמול לחברי בית דין בשיעור שיקבע. הגמול יכול שיהיה לפי סוגים של בתי דין או סוגים של חברי בית דין, ויכול שיהיה מותנה בתנאים; החלטה כאמור תפורסם ברשומות.

גמול לחברים בבית דין

(ב) שיעור הגמול כפי שנקבע בסעיף קטן (א), יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשיעורים ובמועדים שיקבע שר המשפטים בתקנות.

14. חבר בית דין יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו באחת מאלה:

הפסקת כהונה

(1) התפטר בהגשת כתב התפטרות לרשות הממנה, כהונתו תיפסק בתום שלושה חדשים מהגשת כתב התפטרות אם לא קבעה הרשות הממנה מועד מוקדם יותר;

(2) שר המשפטים, לאחר שנתן לחבר בית הדין הזדמנות להשמיע טענותיו, החליט כי התנהג כצורה שאינה הולמת תפקיד של חבר בית דין. החלטה השר תינתן בכתב, לאחר התייעצות עם הרשות הממנה ובהסכמת המועצה, וכשופט – גם בהסכמה של נשיא בית המשפט העליון.

סימן כ"ז: מותב בית הדין

15. (א) חבר בית דין לא ישתתף כמותב של בית הדין, אם הוא עלול להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד ענינים בין תפקידו כחבר בית הדין לבין ענין אחר שלו;

ניגוד ענינים בערר מסויים

בסעיף זה –

דברי הסבר

סעיף 13 שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע לחברי בית דין גמול עבור פעילותם בבתי הדין. גמול זה יכול להיקבע כסכום אחיד או בהתאם לחברים בבית הדין או לענינים שבית הדין דן בהם.

ברירה, למנות כחבר בבית הדין מומחה שקיים לגביו חשש של כוזה. ההנחה היא שבמקרה כזה יהיה מקום למצוא פתרונות כיצד למנוע או לצמצם, במידת האפשר, את ניגוד הענינים במקרים המסויימים.

סעיף 14 סיום כהונה של חבר בית דין יכול להיות עם תום המינוי או בהתפטרותו. במקרה האחרון, אם לא ננקבה תקופה קצרה יותר, תיכנס ההתפטרות לתוקף לאחר שלשה חדשים, וזאת על מנת לאפשר לו לסיים את הנושאים שהחל לדון בהם.

בסעיף 15 להצעת החוק מוסדר מצב שלפיו מי שכבר נתמנה לבית הדין, מוצא עצמו במצב של ניגוד ענינים בערר מסויים. במקרה כזה יהיה מקום לפסול אותו מלהשתתף כמותב הדן באותו ערר.

הפסקת כהונה שלא מרצון, משום התנהגות שאינה הולמת את התפקיד, תהיה בידי שר המשפטים, ואם מדובר בשופט יהיה צורך לקבל גם את הסכמת נשיא בית המשפט העליון.

סעיפים 11 ו-12 רים. בהתאם לכך מוצע שתחום השיפוט ייקבע לכל בית דין, לפי הענין. כאשר הסמכות למנות את חברי בית הדין מצויה בידי יותר משר אחד או רשות מינהלית ממנה אחת, יקבע את התחום שר המשפטים לאחר התייעצות עם מי שמוסמך למנות את יתר החברים בבית הדין.

סעיף 15 על ניגוד ענינים של חבר בית דין הדן בערר מסויים, יחולו באופן עקרוני הכללים שנקבעו לגבי ניגוד ענינים הפוסל אותו למינוי כחבר בית הדין (ראה סעיפים 9 ו-10), אך המבחן לגבי ענין אישי יהיה מחמיר יותר.

ההסדר המתואר לעיל יחול גם לגבי קביעת מקום מושבו של בית הדין.

- (1) "ענין אחר" – לרבות ענין של קרוב של חבר בית דין, או ענין של גוף שחבר בית דין או קרובו הם בעלי שליטה בו, וכן ענין הנובע מייצוג של אחד מבעלי הדין בידי שותף או עובד של חבר בית הדין;
- (2) "קרוב" – בן זוג, הורה, ילד, אח או אחות או אדם אחר הסמוך על שולחנו של חבר בית הדין;
- (3) "בעל שליטה" – אחד מאלה: מנהל או עובד אחראי בגוף; מי שיש לו חלק העולה על 5% בהון או בזכות לקבל רווחים של אותו גוף; מי שרשאי למנות 10% או יותר מהמנהלים; מי שיש לו מחצית או יותר מזכויות ההצבעה באותו גוף.
- (ב) נתברר לחבר בית דין שהוא מנוע מלהשתתף בדיון על ערר מסויים בשל ניגוד ענינים, יודיע על כך לחבריו במותב, ואם החל הדיון – גם לבעלי הדין, וימנע מלהשתתף בדיון על אותו ערר.
- (ג) התעורר אצל חבר בית דין ספק בשאלה אם הוא מנוע מלהשתתף בדיון על ערר מסויים בשל ניגוד ענינים, או טען אחד מבעלי הדין שחבר בית הדין מנוע כאמור, יחליט בדבר המותב של בית הדין לרבות אותו חבר, וינמק את החלטתו: היה חבר בית הדין שופט מכהן – יחליט הוא בדבר.
- (ד) לא תישמע טענה של בעל דין כי חבר בית הדין מנוע מלהשתתף בדיון בערר מסויים בשל ניגוד ענינים, אלא אם כן נטענה כתחילת הדיון או מיד לאחר שנודעה לבעל הדין עילת ניגוד הענינים.
- (ה) נמנע מחבר בית דין להמשיך ולהשתתף בדיון על ערר מסויים בשל ניגוד ענינים, ייחשב המותב, לצורך אותו ענין, כמותב קטוע לפי סעיף 17.
- (ו) הסייגים שבסעיף 10 יחולו על סעיף זה.
16. (א) זומן מותב של בית דין לשיבה ונעדר מן הישיבה חבר מותב אחד שאינו יושב הראש, יתקיים הדיון באותה ישיבה לפני חברי המותב הנוכחים (להלן – מותב חסר). לא הסכימו לכך בעלי הדין או החליט יושב ראש המותב שלא לקיים את הדיון, יידחה הדיון למועד אחר.
- (ב) החלטה במותב חסר שנחלקו בו הדעות תתקבל על פי דעתו של יושב ראש המותב.
- (ג) דיון שנערך במותב חסר יימשך ויסתיים באותו מותב, זולת אם סבר יושב ראש המותב כי השתתפותו של החבר שנעדר תועיל לדיון ולא יהיה בכך עיוות דין.
17. (א) נבצר מחבר מותב אחד, שאינו יושב הראש, לסיים את הדיון, יימשך הדיון עד לסיומו לפני חברי המותב האחרים (להלן – מותב קטוע), אם הסכימו לכך בעלי הדין, זולת אם

דברי הסבר

ההסדר המוצע קובע שבשני המקרים ניתן להמשיך ולדון אם בעלי הדין הסכימו לכך; זאת בתנאי שיושב ראש המותב לא החליט אחרת, כלומר, בהרכב חסר – לדחות את הדיון למועד אחר, ובהרכב קטוע – להפסיק את הדיון ולמנות חבר אחר או מותב חדש.

הרעיון המנחה בהסדר הוא שבעלי הדין בדרך כלל מעוניינים בדרך כלל בסיום הענין, ולא בדחייתו או בהתחלתו

משנתעורר ספק האם חבר בית דין מנוע מלהשתתף בדיון בערר מסויים בשל חשש לניגוד ענינים, יחליט המותב בדבר, ואם מדובר בשופט יחליט הוא בדבר, כפי שמקובל בבית המשפט.

סעיפים סעיפים אלה דנים בבית דין שאחד מחבריו, 16 ו-17 שאינו היושב ראש, נעדר משיבה (הרכב חסר), או שנבצר ממנו להשתתף בהמשך הדיון (הרכב קטוע).

החליט יושב ראש המותב להפסיק את הדיון או שבעלי הדין לא הסכימו להמשיך את הדיון במותב הקטוע; הופסק הדיון, ימונה חבר אחר או מותב חדש.

(ב) נתמנה חבר אחר למותב הקיים, רשאי המותב להמשיך בדיון מן השלב שאליו הגיע המותב בהרכב הקודם, אם סבר, לאחר שנתן לכעלי הדין הזדמנות להשמיע טענותיהם, שלא ייגרם עיוות דין; החליט המותב להמשיך בדיון, רשאי הוא לנהוג בראיות שגבה המותב בהרכב הקודם כאילו גבה אותן בעצמו, או לחזור ולגבותן, כולן או מקצתן.

(ג) נתמנה מותב חדש – יקיים את הדיון מתחילתו.

(ד) החלטה במותב קטוע שנחלקו בו הדעות תתקבל על פי דעתו של יושב ראש המותב.

18. הסמכויות לפי סעיפים 24, 25(ב), 26, 28, 29, 30, 32, 33, 36 ו-46 מוקנות ליושב ראש מותב של בית דין אם הוא שופט.

יושב ראש
שהוא שופט

19. חבר בית דין, שהחל בדיון ותקופת כהונתו כחבר בית הדין נסתיימה או שכהונתו נפסקה לפני תום תקופת כהונתו, יהיה מוסמך לסיים את הדיון תוך ששה חודשים מיום שנסתיימה או שנפסקה כהונתו, וזאת אם קיצר שר המשפטים את המועד.

חבר שכהונתו
נסתיימה או נפסקה

סימן ג': מדרי דין וראיות

20. בכל ענין של סדרי דין שאין לגביהם הוראות בחוק זה או בחיקוק אחר, ינהג בית הדין בדרך הנראית לו טובה ביותר לעשיית צדק.

סדרי דין

21. בית דין לא יהיה קשור בדיני הראיות, פרט לדינים בדבר ראיות חסויות לפי פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971³, וזאת בכפוף לסעיף 31 או לכל דין אחר.

דיני ראיות

דברי הסבר

החלטה מינהלית, מתן החלטה בפשרה ועיכוב ביצוע החלטה של בית הדין.

מחדש. לכן, אם יושב ראש המותב סבור שלא ייגרם עיוות דין, רצוי להתיר את המשך הדיון.

סעיף 19 במטרה למנוע מצב שבו יהיה צורך בהמשך טיפול בנושאים של חבר שפרש בידי חבר אחר של בית הדין, מוצע שחבר שכהונתו נסתיימה, יהיה רשאי לסיים את הטיפול במשך ששה חודשים לאחר סיום הכהונה, וזאת אם לא נקבעה תקופה קצרה יותר.

מוצע גם הסדר לגבי המשך שיתוף החבר שנעדר, בישיבות הכאות, כאשר מדובר במותב חסר ולגבי ניהול הדיון במותב חדש כאשר היה מותב קטוע, והצדדים או היושב ראש לא הסכימו לקיים את הדיון לפניו.

סעיפים אחד הנימוקים החשובים להקמת בתי דין היא 20 ו-21 לאפשר לקיים דיון יעיל, מהיר וגמיש, מבלי שיחולו עליו דיני הראיות וסדרי הדין המקובלים בבית המשפט. הוראות השחרור מדיני ראיות (למעט ראיות חסויות) ומסדרי הדין, משקפות את הפסיקה שקבעה כי דיני הראיות וסדרי הדין אינם חלים על בית דין אם החוק לא החיל אותם במפורש.

סעיף 18 ככלל דן בית הדין בכל הנושאים בהרכב מלא של כל חבריו, עם זאת מאחר שחלק מהחברים אינם משפטים, ולמען יעילות הדיון, מוצע להקנות ליושב ראש המותב, אם הוא שופט, את הסמכויות להפעיל מספר הוראות אשר נוגעות להיבטים המשפטיים של הדיון. הכוונה להוראות בדבר מחיקה או דחיה על הסף, ניהול דיון בדלתיים סגורות, הגשת טיעון בכתב, הזמנת עדים וכפיית התיצבותם, מינוי מומחה מטעם בית הדין, החלטה בדבר זכות העיון במסמכים, הרחקה מבית הדין של מי שמפריע לדיון, עיכוב ביצועה של

לגבי בתי דין אשר בהם אין מקום לסטות מדיני הראיות, כולם או חלקם, ניתן לקבוע הוראות מתאימות בחוק המקים את בית הדין, ואלה יחולו בהתאם לסעיף 4(ג) לעיל.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

22. (א) ערר יוגש בכתב ויכלול את הטענות והעתקי המסמכים עליהם בדעת העורר להסתמך. (ב) הוגש ערר לבית דין, תציין הרשות המינהלית בתשובתה את הטעמים להחלטתה ואת תשובותיה לטענות שבערר, ותצרף את העתקי המסמכים עליהם בדעתה להסתמך; כתב התשובה יועבר בהקדם אל העורר.
- (ג) לא צורף מסמך כאמור, לא יסתמך עליו בעל דין בדיון בערר אלא ברשות בית הדין, מטעמים מיוחדים שיירשמו.
23. (א) ערר על החלטה של רשות מינהלית יוגש לבית הדין תוך ארבעים וחמישה ימים מהיום שבו הומצאה לעורר ההחלטה בצירוף הודעה על זכות הערר ועל המועד להגשתו. (ב) ראש בית הדין או יושב ראש המותב רשאים להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים מיוחדים שיירשמו.
24. בית דין רשאי למחוק או לדחות על הסף, ערר, כולו או מקצתו, אם שוכנע שאין לבית הדין סמכות או שהערר אינו מגלה עילה, או שהוא טורדני או קנטרני.
25. (א) בית דין ידון בפומבי. (ב) בית דין רשאי לדון בענין מסויים, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות, אם ראה צורך בכך, מטעמים שיירשמו, באחת מאלה:
- (1) לשם שמירה על בטחון המדינה או על יחסי החוץ של המדינה;
 - (2) לשם הגנה על המוסר או על עניינו של קטין;
 - (3) הדיון הפומבי עלול להרתיע עד מלהעיד עדות חפשית או מלהעיד בכלל;
 - (4) הדיון הפומבי עלול לפגוע בסוד מסחרי;
 - (5) הדיון הפומבי עלול לפגוע בצנעת הפרט.
- (ג) החליט בית דין על עריכת דיון בדלתיים סגורות, רשאי הוא להרשות לאדם או לסוג בני אדם להיות נוכחים בעת הדיון, כולו או מקצתו.
- (ד) נציג מטעם המועצה רשאי להיות נוכח בעת דיון שנערך בבית דין בדלתיים סגורות.

דברי הסבר

סעיף 25 ההוראות בדבר פומביות הדיון מקבילות, באופן כללי, לאלה החלות על בית המשפט. עם זאת נוספו שתי עילות אשר אינן נזכרות בחוק בתי המשפט ונוסח משולב, התשמ"ד-1984, ואשר להן עשויה להיות חשיבות מיוחדת לגבי בתי דין מינהליים והן: פגיעה בסוד מסחרי או פגיעה בצנעת הפרט.

בהתחשב בעובדה שמדובר בבתי דין מינהליים, ולא בבית המשפט, נוספה הוראה המאפשרת ביקורת מסוימת, גם בדיונים שנערכים בדלתיים סגורות, וזאת בדרך של הסמכת נציג המועצה לבתי דין מינהליים להיות נוכח בדיונים אלה.

סעיף 22 ככלל יוגשו הערר וכתב התשובה בצירוף העתקי המסמכים עליהם בדעת בעל הדין להסתמך. על מסמכים שלא הוגשו לא ניתן יהיה להסתמך, אלא מטעמים מיוחדים שיירשמו. מוצע גם להסמיק את השר בתקנות לסייג את חובת הגשת המסמכים בנסיבות המצדיקות זאת.

סעיף 23 מועד הגשת ערר על החלטה של רשות מינהלית הוא כמו זה של הגשת ערעור בענין אזרחי. סמכות הארכת מועדים, מקבילה גם היא לזו של בית המשפט.

סעיף 24 הנימוקים לדחית הערר או מחיקתו על הסף נקבעו בדומה לנימוקים הקבועים בסדר הדיון האזרחי לענין דחיה או מחיקת כתב תביעה.

(ה) החליט בית הדין על עריכת דיון בדלתיים סגורות, יחולו ההוראות בדבר איסור פרסום המפורטות בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, כאילו היה זה דיון בדלתיים סגורות בבית משפט.

26. (א) בעל דין זכאי להרצות את טענותיו בעל פה, להציג את ראיותיו בפני בית הדין ולסכם את טענותיו לאחר הבאת הראיות, בסדר ובדרך שבית הדין קבע, ככל שלא נקבעו בתקנות.

(ב) בית דין רשאי לקבוע כי טענות מסויימות או ראיות מסויימות יגיש בעל דין, בכתב, בתצהיר או בדרך אחרת שיקבע.

(ג) על-פי בקשת כל בעלי הדין רשאי בית דין לדון ולהחליט בערר על-פי טענות וראיות שהוגשו בכתב בלבד.

27. בעל דין רשאי להיות מיוצג בפני בית הדין על-ידי עורך דין או על ידי אדם אחר, אם אין אותו אדם עושה את הייצוג בפני בית הדין דרך עיסוק או בתמורה אף שלא דרך עיסוק.

28. (א) בית דין רשאי, ביוזמתו או לבקשת בעל דין -

(1) להזמין אדם לבוא ולהעיד או להציג מסמכים או מוצגים אחרים שברשותו;

(2) לכפות התייצבותו של אדם שלא ציית להזמנה ללא הצדק שהניח את דעת בית הדין.

(ב) בית דין יזהיר את העד כי עליו להעיד את האמת כולה ואת האמת בלבד וכי יהיה צפוי לענשים הקבועים בחוק אם לא ישה כן.

(ג) סמכויותיו של בית דין לענינים אלה, לרבות הסמכות להעניש בשל אי ציות, יהיו כשל בית משפט בהליך אזרחי, בשינויים המחוייבים.

(ד) החליט בית דין לכפות התייצבותו של אדם או להטיל עליו עונש בשל אי ציות, רשאי אותו אדם לערער על החלטת בית הדין לבית משפט מחוזי, בדין יחיד, שבתחום שיפוטו מכהן בית הדין; הוגש ערעור כאמור, רשאים בית הדין או בית המשפט לעכב את ביצוע ההחלטה שעליה מערערים עד להחלטה של בית המשפט בערעור.

(ה) (1) החליט בית דין להטיל על אדם עונש בשל אי ציות, יודיע על כך מיד בכתב, לנשיא בית המשפט המחוזי שבתחום שיפוטו מכהן בית הדין;

(2) הנשיא או שופט אחר של בית המשפט שקבל את ההודעה, רשאים לעכב או לבטל את ההחלטה או לשנותה לקולה;

(3) החליט בית הדין להטיל עונש מאסר, לא יהיה להחלטה תוקף אלא אם כן אושרה בידי בית המשפט שקיבל את ההודעה.

(ו) היה יושב ראש המותב של בית דין שופט המכהן בבית המשפט המחוזי, יוגש הערעור לפי סעיף קטן (ד), לבית המשפט העליון, בדין יחיד, וההודעה לפי סעיף קטן (ה), תינתן לנשיא בית המשפט העליון.

דברי הסבר

סעיף 28 בית דין העוסק בהליך שיפוטי נזקק לשימיעת עדים. כדי להבטיח שאלה יופיעו כדי להעיד או להציג מסמכים, מוצע להקנות לו גם סמכויות כפייה הדומות לאלה של ועדת חקירה לפי חוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968. סמכויות אלה מוקנות גם כיום מכוח חוקים שונים לחלק מבתאי הדין המינהליים.

סעיף 26 מוצע להקנות לבית הדין את הסמכות לקבוע שהטיעון לפניו, כולו או מקצתו יהיה בכתב, וזאת לצורך יעול הדיון.

סעיף 27 מוצע שכללי הייצוג בפני בית הדין יהיו מתאמים להסדר שבחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961.

(ז) החליט בית המשפט לכטל את ההחלטה להטיל עונש בשל אי ציות, יבוטל מאליו גם הערעור שהוגש על ההחלטה לפי סעיף קטן (ד), לענין העונש.

29. (א) מקום שלפי החוק יושב ראש המותב הוא שופט רשאי בית הדין למנות מומחה מטעמו; לענין זה יחולו ההוראות הבאות:

(1) בית דין רשאי, לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות להשמיע טענותיהם, למנות מומחה מטעמו שיתן חוות דעת בכתב לענין שבמחלוקת בין בעלי הדין;

(2) מונה מומחה מטעם בית דין, יעביר אליו בית הדין את כל חוות הדעת של המומחים שהוגשו לבית הדין;

(3) בעל דין שלא הגיש חוות דעת של מומחה מטעמו טרם מינויו של המומחה מטעם בית הדין יהא רשאי לעשות כן לאחר המינוי;

(4) חוות דעת של מומחה מטעם בעל דין שהוגשה כאמור בסעיף קטן (3), תועבר למומחה מטעם בית הדין וליהר בעלי הדין;

(5) מונה מומחה מטעם בית הדין, לא תיערך חקירה של מומחים מטעם בעלי הדין, בין אם הגישו חוות דעת לפני מינוי המומחה מטעם בית הדין ובין אם הגישו אותן לאחר מכן;

(6) בעל דין רשאי להציג למומחה מטעם בית הדין שאלות בכתב להבהרת חוות דעתו, במועד שנקבע בתקנות, ובהעדר מועד כזה, במועד שקבע יושב ראש המותב;

(7) מומחה מטעם בית הדין לא יחקר על ידי בעלי הדין, אלא אם כן התיר זאת בית הדין, ובמידה שהתיר, לאחר ששוכנע כי יש צורך בכך למען הצדק.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, בהתייעצות עם המועצה, כי ההוראות שבסעיף קטן (א), יחולו גם על בתי דין שיושב ראש המותב שלהם אינו שופט, דרך כלל או לבתי דין מסויימים או לעניינים מסויימים.

30. (א) עורך שקיבל כתב תשובה מהרשות המינהלית, זכאי לעיין במסמכים שבידי הרשות הנוגעים להחלטה (להלן - התיק), ולהעתיק מסמכים מן התיק.

(ב) זכות העיון בתיק לא תחול על מסמכים או חלקי מסמכים, שהתקיים בהם אחת מאלה:

(1) אין להם נגיעה להחלטה שעליה עוררים;

(2) יש בהם סוד מקצועי או מסחרי או ידיעה סודית כמשמעותה לפי כל דין;

(3) בטחון המדינה, יחסי החוץ או ענין ציבורי חשוב מחייבים שלא להרשות עיון בהם;

דברי הסבר

הבהרה בכתב. עם זאת, אם שוכנע יושב ראש המותב שהחקירה זרושה למען הצדק, יתיר גם את החקירה.

סעיפים ההוראה המוצעת מבטיחה לעורך את זכות 30 ר"ל 31 העיון במסמכים שבידי הרשות המינהלית אשר נוגעים להחלטה עליה עוררים. ההסדר המוצע אמור למצוא את האיזון בין העמדת המידע הדרוש לעורך לצורך ההתדיינות, לבין הצורך שלא לשבש את הפעילות השוטפת של הרשות.

סעיף 29 בתי הדין עוסקים כחלקם בנושאים שבהם נדרשת מומחיות מיוחדת; לא תמיד ניתן להסתפק בידע המקצועי של נציגי הציבור, ולכן על בית הדין להסתייע במומחה נוסף. בנושא זה מוצע הסדר מיוחד שמטרתו לתת פתרון לבעיות שגרמו לא פעם לסרבול לא מוצדק של הדיון.

בבית דין שכראשו מכהן שופט רשאי הוא למנות מומחה מטעמו שיתן חוות דעת בנושא השנוי במחלוקת. חוות הדעת של המומחים מטעם הצדדים יועברו אל המומחה. ככלל, לא יחקר המומחה בידי בעלי הדין ואלה יסתפקו בהצגת שאלות

(4) הם ראיות חסויות לפי פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, או לפי כל דין אחר: על ראיות חסויות לפי סעיפים 44 ו-45 לפקודה יחול סעיף 31;

(5) הם מכילים חומר פנימי, כגון: רשומות מדיונים פנימיים, דיווח לממונים, הצעות וטיוטות של החלטות;

(6) העיון בהם עלול לפגוע שלא כדין בזכות או בענין אישי של אדם אחר;

(7) הם עוסקים במינוי, בהטלת תפקיד, בהערכות אישיות, בכשירות, במצב רפואי או בהישגים של אדם, וככלל זה של העורר;

ובלבד שלא יימנע עיון בשל טעם מן הטעמים המוזכרים בסעיף קטן זה אלא במידה הנדרשת על ידי אותו טעם.

(ג) בית דין רשאי להחליט, ביוזמתו או לפי בקשת העורר, כי התיק יימסר לבית הדין, למעט מסמכים אשר מסירתם עלולה לפגוע בבטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה, או מסמכים אחרים שלדעת בית הדין אין זה מן הראוי, בנסיבות הענין, שיימסרו לו.

(ד) ביקש העורר לעיין במסמכים, שהוגשו לבית הדין, שהעיון בהם נמנע ממנו, למעט במסמכים שהוצאו מן הטעמים שחל עליהם סעיף קטן (ב)(3), רשאי בית הדין לאפשר לעורר לעיין במסמכים, כפי שיקבע, אם לדעתו הצורך בעיון לשם עשיית צדק עדיף מן הטעם למניעת העיון.

(ה) ביקש העורר לעיין במסמכים שהעיון בהם נמנע ממנו בשל טעם מן הטעמים המפורטים בסעיף קטן (ב)(3), יחולו הוראות סעיף 31.

31. (א) הרשות המינהלית אינה חייבת למסור, ובית הדין לא יקבל מסמך, אם ראש הממשלה או שר הבטחון הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע בבטחון המדינה, או אם ראש הממשלה או שר החוץ הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע ביחסי החוץ של המדינה, אלא אם כן מצא שופט של בית המשפט העליון על פי עתירת העורר המבקש גילוי המסמך, כי הצורך לגלותו לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש שלא לגלותו.

מניעת עיון בשל טעמים מיוחדים

(ב) הוגשה לבית הדין תעודה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית הדין, על פי בקשת העורר המבקש גילוי המסמך, להפסיק את הדיון לתקופה שיקבע כדי לאפשר הגשת העתירה לגילוי המסמך, ואם ראה לנכון – גם עד להחלטה בעתירה.

(ג) אין הרשות חייבת למסור, ובית הדין לא יקבל, מסמך אם שר הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע בענין ציבורי חשוב, אלא אם כן מצא בית הדין הדן בדבר, על פי עתירת העורר המבקש גילוי המסמך, כי הצורך לגלותו לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש לא לגלותו.

(ד) הדיון בעתירה לגילוי מסמך יהיה בדלתיים סגורות: לשם החלטה בעתירה רשאי השופט של בית המשפט העליון או בית הדין, לפי הענין, לדרוש שהמסמך או תכנו יובאו לידיעתו, ורשאי הוא לקבל הסברים מהיועץ המשפטי לממשלה או מנציגו ומנציג הרשות אף בהעדר העורר.

דברי הסבר

לאפשר עיון במסמכים שהרשות מנעה את העיון בהם, אם הדבר דרוש לשם עשיית צדק.
הסדר מיוחד נקבע לגבי אפשרות עיון במסמכים שהעיון בהם נמנע משום שבטחון המדינה, יחסי החוץ או אינטרס ציבורי אחר מחייבים זאת.

הכלל הוא שעל הרשות להעמיד לעיתו של העורר את המסמכים הנוגעים להחלטה, וזאת בסיוגים המנויים בחוק. בית הדין מצידו, או לבקשת עורר, רשאי להחליט שהתיק יימסר לבית הדין. הוראות מיוחדות מסמיכות את בית הדין

32. בית דין רשאי לצוות על הרחקתו של מי שמפריע לדיוני בית הדין או מתנהג באופן הפוגע בכבוד בית הדין. הפרעות לדיונים

סימן ד': סמכות בית דין

33. (א) הוגש ערר, רשאי ראש בית דין להורות על עיכוב ביצועה של החלטה שעליה עוררים לפרק זמן שיקבע ובחנאים שייראו לו, אם לדעתו ראוי לעשות כן בנסיבות הענין.
(ב) משנתכנס בית הדין לדון בערר, מוקנית הסמכות לעכב את ביצוע החלטה לבית הדין בלבד. עיכוב ביצוע

34. בית הדין רשאי לתת החלטות ביניים אם לדעתו ראוי לעשות כן בנסיבות הענין. החלטות ביניים

35. בית הדין רשאי לצוות, עוד לפני מתן החלטתו, על תשלום סכום שאינו שנוי במחלוקת, כולו או מקצתו. תשלום סכום שאינו שנוי במחלוקת

36. בית הדין רשאי לתת תוקף של החלטה לפשרה שבעלי הדין הסכימו לה. החלטה בפשרה

37. בית הדין מוסמך לאשר את החלטה שעליה עוררים, לשנותה, לבטלה ולקבל החלטה אחרת במקומה, או להחזיר את הענין עם הוראות לרשות שהחליטה. סמכות בערר

38. הובא ערר כדין לפני בית דין, והתעוררה בו דרך אגב שאלה שהכרעתה דרושה לבירור הערר, רשאי בית הדין להכריע בה לצורך אותו ערר אף אם הענין שבשאלה הוא בסמכותו הייחודית של בית משפט או של בית דין אחר. סמכות נגירת

39. (א) בית דין רשאי לפסוק לבעל דין הוצאות, לרבות שכר טרחת עורך דין.
(ב) עד שהוזמן להעיד או להציג מסמך או מוצג אחר לפני בית דין, רשאי בית הדין לפסוק לו דמי נסיעה, לינה ושכר בטלה, ואם הוא עד מומחה - גם שכר טרחה. תשלום הוצאות

דברי הסבר

סעיף 36 על מנת לתת מעמד משפטי לפשרה שבעלי הדין הסכימו לה, מוצע להסמיק את בית הדין לתת לה תוקף של החלטה.

סעיף 37 מוצע לקבוע את היקף הביקורת של בית הדין על החלטה של רשות מינהלית, כפי שהיא נקבעת בחוקים שונים לגבי בתי דין מסויימים. ביקורת זו כוללת את הסמכות לקבל החלטה אחרת במקום זו שקבלה הרשות המינהלית.

סעיף 38 לבית הדין מוענקת סמכות, ברומה לסמכות המוענקת לבית משפט, לדון בשאלה שהכרעתה נדרשת לבירור הערר, וזאת גם אם היא בסמכותו הייחודית של בית דין אחר, או של בית משפט.

סעיף 39 בית הדין כמו בית משפט רשאי לפסוק הוצאות לטובת בעלי הדין והעדים ושכר טרחה לעורך דין, לשם הבטחת תשלומים אלה, מוצע כי ניתן יהיה לדרוש הפקדת פקדון.

סעיף 32 מוצע שההוראה בדבר הרחקתו של מי שמפריע לדיוני בית הדין תהיה מקבילה לזו שבחוק בתי המשפט, התשמ"ד-1984.

סעיפים 33 ו-34 דיונים באופן שוטף וקבוע, ולכן באותם המקרים שהוא לא יושב בדיון, ומתעורר הצורך לעכב ביצועה של החלטה של רשות מינהלית, מוצע להקנות סמכות זו ליושב ראש המותב או לראש בית הדין. בדרך זו נמנעת ההכבדה של כינוס בית הדין כולו. כמו כן מוצע להסמיק את בית הדין לתת החלטות ביניים הנדרשות בנסיבות הענין.

סעיף 35 מוצע להסמיק את בית הדין לצוות בהחלטת ביניים על תשלום סכום שאינו שנוי במחלוקת בין בעלי הדין.

- (ג) בית דין רשאי להטיל את תשלום ההוצאות או שכר הטרחה לעדים על בעלי הדין, או על מי מהם, ולקבוע את שיעור התשלום שישלם כל אחד מהם.
- (ד) יושב ראש המותב רשאי לחייב בעל דין להפקיד פקדון לתשלום הוצאות או שכר טרחה לעדים.

סימן ה': החלטה

40. (א) החלטה בית דין תהיה מנומקת, תינתן בכתב, ותיחתם בידי חברי בית הדין.
(ב) ההחלטה תימסר לבעלי הדין או תומצא להם בדואר רשום או בדרך אחרת שיקבע יושב ראש המותב.
41. בית דין הדין בשלושה או יותר, ונחלקו בו הדעות, תכריע דעת הרוב: אין רוב לדעה אחת, תכריע דעת יושב ראש המותב.
42. היתה החלטה של בית הדין נתונה לערעור, יציין בית הדין בהחלטתו את זכות הערעור, וכן את המועד להגשת הערעור אם נקבע בחיקוק.
43. (א) מצא בית דין כי נפלה טעות בהחלטה שנתן, רשאי הוא, תוך עשרים ואחד ימים מיום נתינתה, לתקנה בהחלטה מנומקת, ורשאי הוא לשמוע טענות בעלי הדין לענין זה; לענין זה, "טעות" – טעות לשון, טעות בחישוב, פליטת קולמוס, השמטה מקרית, הוספת דבר כאקראי וכיוצא באלה.
(ב) בהסכמת בעלי הדין רשאי בית הדין, אם ראה לנכון בנסיבות הענין, לתקן בכל עת החלטה שנתן בענין תיקון טעות.
- (ג) תוקנה החלטה כאמור בסעיף קטן(א) יראו, לענין ערעור, את מועד התיקון כמועד מתן החלטה.
- (ד) תיקון לפי סעיף קטן(א), אינו ניתן לערעור אלא בערעור על החלטה בית הדין.
44. החלטה של בית דין, דינה בכל הנוגע להוצאה לפועל, כדין פסק דין של בית משפט: החלטה בית דין, שאין בה ביטול החלטה של הרשות המינהלית, אין בה כדי לגרוע מן הסמכות לבצע את החלטה הרשות המינהלית לפי פקודת המסים (גביה)⁴ או לפי דין אחר.

דברי הסבר

סעיפים סעיפים אלה מסדירים נושאים שהינם רלבנטיים 42 ו-43 נטים לשלב שלאחר מתן החלטה המהותית: הודעה לעורר על זכותו לערער על ההחלטה ואופן תיקון טעות שנפלה במתן החלטה כאשר הכוונה כמובן רק לטעות טכנית בלבד.

סעיף 44 החלטתו של בית דין ניתנת להוצאה לפועל בדומה להחלטת בית המשפט בענין אורחי. אולם אין בהוראה זו כדי לגרוע מהסמכויות המוענקות לרשות מינהלית שעל החלטתה מערערים לבצע את החלטה בהתאם לסמכויות שהוענקו לה לפי פקודת המסים (גביה) או לפי כל דין אחר, וזאת כמובן אם בית הדין לא ביטל את החלטתה.

סעיף 40 מוצע שהחלטת בית דין, כמו פסק דין של בית משפט, תהיה מנומקת ובכתב, ותימסר או תומצא לבעלי הדין. אין כוונה שחובת ההנמקה תכביד על בתי דין אשר נותנים מספר רב של החלטות באותה ישיבה בנושאים שהנימוקים שלהם ברורים; באלה יכול שההנמקה תהיה פשוטה וקצרה. אולם גם במקרים פשוטים מן הראוי שבעלי הדין ידעו את הנימוקים וישתכנעו שההחלטה לא התקבלה בשרירות.

⁴ ע"ר פרק קל"ז, עמ' 1374.

סימן ו': ערעור

45. (א) החלטה סופית של בית דין ניתנת לערעור בזכות בפני בית משפט מחוזי בדין יחיד. ערעור
(ב) היה יושב ראש המותב של בית הדין שופט המכהן בבית משפט מחוזי, יוגש הערעור
לפי סעיף קטן (א) לבית המשפט העליון ויידון בדין יחיד או במספר בלתי-זוגי גדול יותר של
שופטים, כפי שנשיא בית המשפט העליון קבע.
(ג) פסק דין של בית משפט מחוזי בערעור לפי סעיף קטן (א) ניתן לערעור לפני בית
המשפט העליון אם ניתנה רשות לכך מאת נשיא בית המשפט העליון או מאת שופט אחר של בית
המשפט העליון שהנשיא קבע.
(ד) החלטת ביניים או החלטה לעכב ביצוע של החלטה של רשות מינהלית שנתן בית דין
ניתנת לערעור ברשות לפני בית משפט מחוזי, בדין יחיד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית
המשפט המחוזי.
(ה) החלטת ביניים או החלטה לעכב ביצוע של החלטה של רשות מינהלית שנתן בית דין
שבראשו שופט המכהן בבית המשפט המחוזי, ניתנת לערעור ברשות לפני בית המשפט העליון,
בדין יחיד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית המשפט העליון.
46. בית דין, ואם הוגש ערעור בית המשפט הדין בערעור, רשאים להורות על עכוב ביצועה של
החלטה בית הדין למועד שיקבעו ובתנאים שייראו להם, אם מצאו כי מן הראוי לעשות כן בנסיבות
הענין.

עכוב ביצוע
החלטת בית דין

פרק ג': המועצה

47. (א) שר המשפטים ימנה מועצה לבתי דין מינהליים שתמנה עד חמישה עשר חברים, מינוי המועצה
ויקבע לה יושב ראש מבין חבריה.
(ב) חברי המועצה יהיו כעלי כישורים גאותים ובהם מנהל בתי המשפט ולפחות שליש
מהם לא יהיו עובדי מדינה.
48. (א) תקופת הכהונה של חבר המועצה תהיה שלוש שנים. תקופת הכהונה
(ב) ניתן לחזור ולמנות את חבר המועצה לתקופות כהונה נוספות.

תקופת הכהונה

דברי הסבר

הערעור על החלטת ביניים יהיה גם הוא לבית משפט
מחוזי, בדין יחיד, אולם להגשתו תידרש רשות מאת בית
המשפט. הסדר מיוחד מוצע בנושא הערעור כאשר בראש
המותב שופט המכהן בבית המשפט המחוזי.

סעיף 46 מוצע להקנות סמכות לבית הדין עצמו ולבית
המשפט המחוזי, אם הוגש ערעור על החלטה, לעכב את
ביצוע החלטה של הרשות המינהלית.

מעיפים מוצע לעגן בחקיקה מועצה לבתי דין מינהליים
עד 47 כדוגמת זו הפועלת עתה ליד שר המשפטים.

סעיף 45 כמקובל, מוקנית לבעל דין זכות ערעור אחת,
מבלי שיהיה עליו לבקש את רשותה של ערכאת שיפוטית.
מוצע שהערעור יהיה לפני בית משפט מחוזי אשר ידון בו
בשופט אחד.

הפניה במישור לבית המשפט המחוזי מנומקת בשנים:
ראשית, הרשות המינהלית שעליה עוררים, היא כעין ערכאה
ראשונה. שנית, בראש מותבים רבים מכהנים שופטי שלום
או שופטים מחוזיים ולכן מתאים יותר שהערר יהיה לבית
משפט מחוזי. ובנוסף, יש בכך גם כדי לקצר את משך
ההתדיינות עד למתן פסק דין סופי. מוצע להסתפק בשופט
אחד, כפי שנקבע לאחרונה גם בנושאים אחרים, לשם יעול
הדין.

- תפקידי המועצה 49. ואלה תפקידי המועצה:
- (1) לייעץ לשר המשפטים או לשר אחר הנוגע בדבר, בכל הקשור לבתי דין, דרך כלל או לבתי דין מסויימים או לעניינים מסויימים, לרבות בדבר –
- (א) הקמת בתי דין חדשים או ביטולם ומיזוגם של בתי דין קיימים;
- (ב) הרכבם של בתי דין;
- (ג) התקנת תקנות בנוגע לבתי דין, לרבות תקנות סדרי דין;
- (ד) הוצאת הנחיות בעניינים שאינם עניגי שפיטה;
- (2) לערוך מחקרים, לפרסם סקירות וחומר אחר, ולנקוט פעולות של הסברה בכל הקשור לבתי דין.
- פעילות המועצה 50. (א) שליש מחברי המועצה ובהם היושב ראש יהוו מנין חוקי.
- (ב) המועצה רשאית למנות ועדות, לכלול בהן גם מי שאינו חבר המועצה, ולאצול להן מסמכויותיה.
- דיווח על בתי דין 51. המועצה תדון בדינים וחשבונות בנוגע לבתי דין ותעיר הערותיה לשר המשפטים או לשר הנוגע בדבר.
- דווח על-ידי המועצה 52. המועצה תגיש לשר המשפטים דין וחשבון שנתי.
- תקציב המועצה 53. תקציב המועצה ייכלל בתקציב משרד המשפטים.
- הרחבת תחולה 54. פרק זה יחול גם על בתי דין שאינם מנויים בחוספת.
- פרק ד: הוראות שונות
- כיצוע ותקנות 55. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהתייעצות עם המועצה, להתקין תקנות לביצועו.
- (ב) שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם המועצה, להתקין תקנות בעניינים הבאים, דרך כלל, לבתי דין מסויימים או לעניינים מסויימים:
- (1) סדרי דין בבתי דין, לרבות המועד והדרך להגשת ערר;

דברי הסכר

הנוגעים לבתי דין מינהליים, ותנחה את הגורמים השלטוניים העוסקים בנושא זה.

המועצה תדון בחומר רשמי הנוגע לבתי דין מינהליים, כמו דוחות מבקר המדינה או בדוחות שיגיעו מכתבי הדין, ותעיר את הערותיה לגורמים האחראים על פעילות בתי הדין.

במטרה לאפשר גם לבתי הדין שאינם כלולים בתוספת, להיעזר בשירותי המועצה שעליה נמנים מומחים בתחומים הרלבנטיים לבית הדין, מוצע לקבוע שפרק ג' שזן במועצה, יחול גם עליהם.

תפקידי המועצה, אשר חברה יכהנו שלוש שנים, יהיו בעיקר ייעוץ, הסברה ומחקר. המועצה תייעץ לשרים הנוגעים בדבר בכל הנושאים הקשורים לבתי דין ובמיוחד בנושאים עקרוניים של הקמה וביטול של בתי דין, ההרכב של בית הדין, ובכל נושא הקשור להתקנת תקנות.

המועצה תערוך סקרים ומחקרים ותשתף את כל הגורמים הנוגעים בדבר במסקנותיה. בפעילות זו אמורה המועצה לתרום לשיפור הפעילות של בתי הדין השונים ולהאחדה, במידה הראויה, של ההסדרים החלים על פעילותם. כמו כן תשמש המועצה כתובת להתייעצות בנושאים כלליים

- (2) סדרי הדין בערעורים מבית דין לבית משפט, לרבות המועד והדרך להגשת ערעור;
- (3) צירוף מסמכים לכתבי הטענות;
- (4) מינוי מומחים מטעם בית הדין ודרך חקירתם;
- (5) סדרי המינהל בבתי דין;
- (6) קביעת שיעורים או שיעורים מרביים של הוצאות ושכר טרחה, לבעלי דין או לעדים;
- (7) הגשת דינים וחשבונות למועצה על פעולת בתי הדין;
- (8) אגרות.

56. (א) חוק זה לא יחול על ענין שהדיון בו החל לפני תחילתו, אלא אם כן המוחב שדן בענין החליט אחרת מטעמים שיירשמו.
- (ב) חוק זה לא יפגע במינוי ראש בית דין או חבר בית דין, שנעשה לפני תחילתו; תקפו של מינוי כאמור יפוג עם סיום תקופת המינוי, אך לא יאוחר משלוש שנים מתחילתו של חוק זה.
- (ג) חוק זה לא יגרע מתקפן של תקנות לענין בית דין מסויים שהותקנו לפני תחילתו של חוק זה.

תוספת

(סעיף 4)

1. ועדת ערעור לפי סעיף 5 לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"ז-1950.⁵
2. ועדות ערעור לפי סעיף 3 לחוק נכי המלחמה בנאצים, התשי"ד-1954.⁶
3. ועדות ערר לפי סעיף 16 לחוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז-1957.⁷
4. ועדת ערר לפי סעיף 17 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957.⁸
5. ועדות ערעור לפי סעיף 26 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב].⁹
6. ועדות ערר לפי סעיף 12 לחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א-1961.¹⁰
7. ועדות ערר לפי סעיף 7 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961.¹¹

דברי הסבר

ב. כן מוצע כי המינויים שנעשו ערב תחילתו של החוק יעמדו בתקפם ובלבד שתקופת הכהונה לא תעלה על שלש שנים מתחילת החוק.

ג. בסעיף 4 נקבע שחוק זה יחול על בית דין אם אין בחוק אחר הוראה לאותו ענין. מוצע שהוראה דומה תחול גם על הוראות בתקנות שנקבעו לפני תחילת חוק זה, אולם תקנות לגבי בית דין שהחוק חל עליו, שיוחקנו לאחר תחילת החוק, לא יגרעו מתקפו של החוק המוצע.

התוספת בתוספת לחוק נמנים בתי דין אשר בשלב זה, יחול עליהם החוק המוצע.

סעיף 56 א. מוצע כי ככלל יחול החוק רק על דיונים שהחלו לאחר תחילתו; עם זאת רשאי מוחב, שסבור שנסכיבות הענין מתאימות לכך, להחיל את החוק גם על דיון שהחל לפני תחילתו של החוק.

5. ס"ח התשי"ז, עמ' 162.
6. ס"ח התשי"ד, עמ' 76.
7. ס"ח התשי"ז, עמ' 103.
8. ס"ח התשי"ח, עמ' 24.
9. ס"ח התשי"ט, עמ' 276.
10. ס"ח התשכ"א, עמ' 169.
11. ס"ח התשכ"א, עמ' 100.

8. ועדות ערר לפי סעיף 29 לחוק הרשויות המקומיות (ביוזב), התשכ"ב-1962¹².
9. ועדת ערר לפי סעיף 30 לחוק הגנת כינויי מקור, התשכ"ה-1965¹³.
10. בית הדין לענייני מים לפי סעיף 140 לחוק המים, התשי"ט-1959¹⁴.
11. ועדת ערר לפי סעיף 14 לחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969¹⁵.
12. ועדות לקבילות פנקסי חשבונות לפי סעיף 127 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975¹⁶.
13. ועדת ערר לפי סעיף 35 לחוק העתיקות, התשל"ח-1978¹⁷.
14. בית הדין לחוזים אחרים לפי סעיף 6 לחוק החוזים האחרים, התשמ"ג-1982¹⁸.
15. בית הדין להגבלים עסקיים לפי סעיף 32 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988¹⁹.

12	ס"ח התשכ"ב, עמ' 96.
13	ס"ח התשכ"ה, עמ' 186.
14	ס"ח התשי"ט, עמ' 166.
15	ס"ח התשכ"ט, עמ' 180.
16	ס"ח התשל"ו, עמ' 52.
17	ס"ח התשל"ח, עמ' 76.
18	ס"ח התשמ"ג, עמ' 8.
19	ס"ח התשמ"ח, עמ' 128.

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם הממשלה:

**[455] חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון מס' 2),
התשנ"א-1991**

- תיקון סעיף 1
1. בסעיף 1 לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990¹ (להלן - החוק העיקרי) -
 - (1) בהגדרת "אמצעי שליטה", במקום פסקה (2) שבה יבוא:

"(2) הזכות למנות, מנהל כללי או דירקטורים, ובתאגיד שאינו חברה - בעלי תפקידים דומים:"
 - (2) אחרי הגדרת "יחידת שידור" יבוא:

"יכולת לכוון פעילותו של תאגיד" - לרבות יכולת כאמור הנובעת מהזכות לדעה מכרעת או מהזכות למנוע קבלת החלטות בתאגיד."
 2. בסעיף 36 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) המועצה לא תתן הסכמתה להעברת אמצעי שליטה בתאגיד שהוא בעל זכיון או להעברת זכות אחרת, אם כתוצאה מהעברה יתקיימו בבעל הזכיון הסייגים הקבועים בסעיף 41(ב)."

דברי המכר

פסקת משנה (6) בסעיף זה קובעת כי בין אלה ייכלל מי ש"הוא תאגיד שהוא עתון יומי או עתון אחר לרבות ירחון (בסעיף זה - עתון) או הוא אדם או תאגיד המתזיק, במישרין או בעקיפין, בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מסוג מסויים של אמצעי שליטה בעתון, והוא מחזיק, במישרין או בעקיפין,

סעיף 41(ב) לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990 (להלן - החוק העיקרי), מונה את הסייגים להשתתפות במכרו לקבלת רשיון לשידורים.

¹ ס"ח התש"ן, עמ' 59; התשנ"א, עמ' 102.

(2) במקום סעיף קטן (ב)(6) יבוא:

"(6) הוא תאגיד שהוא עתון יומי או עתון אחר לרבות ירחון או מוציא לאור של אלה (בסעיף זה - עתון), או הוא יחיד או תאגיד המחזיק, במישרין או בעקיפין, בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מסוג מסויים של אמצעי שליטה בעתון או ביכולת לכוון את פעילותו בדרך אחרת והוא מחזיק, במישרין או בעקיפין, באחת מאלה:

- (א) בזכות להשתתף בארכעים ותשעה אחוזים או יותר מרווחי תאגיד המבקש להשתתף במכרו או בזכות עדיפה לדיבידנד כאמור;
- (ב) בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מזכויות ההצבעה בתאגיד המבקש להשתתף במכרו;
- (ג) בזכות למנות רבע או יותר ממספר הדירקטורים בתאגיד המבקש להשתתף במכרו או בזכות דומה בתאגיד שאין בו דירקטורים;
- (ד) ביכולת לכוון פעילותו של תאגיד המבקש להשתתף במכרו, בדרך אחרת;
- (ה) בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מסוג מסויים של אמצעי שליטה בתאגיד שהוא בעל זכיון אחר לשידורים, או שיש לו היכולת לכוון את פעילותו של תאגיד כאמור, וכן הוא מחזיק בזכות להשתתף בשלושים ושלושה אחוזים או יותר מרווחי תאגיד כאמור;

(2) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) לענין סעיף קטן (ב)(6) - אין נפקה מינה אם החזקת אמצעי שליטה כאמור בידי מי שמבקש להשתתף במכרו היא בידי אחד או בידי מספר יחידים או תאגידים אשר בכל אחד מהם מתקיים הסייג הקבוע בסעיף קטן (ב)(6), לענין החזקת אמצעי שליטה בעתון, והם לא יהיו רשאים להחזיק יחד, במישרין או בעקיפין, בתאגיד המבקש להשתתף במכרו ביותר מהמותר לאחד מהם לאור הוראות סעיף קטן (ב)(6).

(ד) לענין סעיף קטן (ב) -

"החזקה במישרין או בעקיפין" - כמשמעות המונחים "החזקה" ו"החזקת ניירות ערך ביחד עם אחרים" בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968,² ולרבות החזקה בידי אדם או קרובו, או באמצעות תאגיד אחר בשליטתו או בשליטתו יחד עם קרובו, או באמצעות חברת בת או תברה קשורה, כמשמעותן בחוק האמור, של תאגיד בשליטתם של אלה."

דברי הסבר

מוצע לשנות את הסייגים להשתתפותו של עתון או תאגיד שהוא בעל עיתון במטרה להקל בתנאי הסף להשתתפותם של אלה במכרו לקבלת זכיון של שידורים. כל זאת תוך שמירת העקרון שלפיו יש למנוע שליטה לרבות שליטה אפקטיבית, של בעליו של עתון, בתאגיד שהוא בעל זכיון לשידורים לפי חוק זה.

ביותר מעשרה אחוזים מסוג מסויים של אמצעי שליטה בתאגיד המבקש להשתתף במכרו; לענין זה, אין נפקה מינה אם החזקת אמצעי שליטה כאמור בידי מי שמבקש להשתתף במכרו, היא בידי אחד או בידי מספר יחידים או תאגידים אשר בכל אחד מהם מתקיים הסייג הקבוע בפסקה זו לענין החזקת אמצעי שליטה בעתון."

² ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

4. אחרי סעיף 62 לחוק העיקרי יבוא:

"איסור התקשרות 62א. (א) בעל זכיון לא יתקשר, במישרין או בעקיפין, לרבות מכח החזקת אמצעי שליטה בתאגיד משותף, בהסכם עם בעל זכיון אחר לענין רכישה, או הפקה, או כל פעולה אחרת הכרוכה בהבאתן לשידור של תכניות או שידורים אחרים, לרבות משרדי פרסומת: בפסקה זו "החזקת אמצעי שליטה" – כמשמעות המונח "החזקה במישרין או בעקיפין", שבסעיף 41(ד).

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאית המועצה לאשר התקשרות מסוימת בין בעל זכיונות לענין משרדי ספורט, או תכניות עלילתיות אם שוכנעה כי יש חשיבות בהבטחת רצף תכנית בשידורים בין יחידות השידור של בעלי הזכיון כולם או חלקם, וכן רשאית היא, במקרים מיוחדים, לאשר התקשרות כאמור בשים לב לחשיבותה ויחודיותה של ההפקה המשותפת.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו על חברת החדשות ואין בהן כדי לגרוע מהאמור בסעיף 51(ג) או מהוראות חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988³.

דברי הסבר

מצבים של שליטה מצטלבת באמצעי התקשורת (cross ownership).

לאור מגבלות אלה מוצע לסייג גם את סמכותה של המועצה לאשר העברת אמצעי שליטה בתאגיד בעל זכיון בהתאם לסייגים המוצעים בסעיף 41(ב)6.

מוצע להוסיף סעיף חדש אשר ימנע אפשרות של התקשרות בין בעלי זכיונות למעט במקרים מיוחדים ובאין שור המועצה.

לפי התיקון המוצע רשאי יהיה בעל תאגיד שהוא בעלי או המוציא לאור של עתון להיות בעל אמצעי שליטה בתאגיד המועמד להשתתף במכרז ובלבד ששיעור זכויות ההצבעה שלו יפחת מעשרים וחמישה אחוזים ושיעור זכאותו להשתתף פות ברווחי התאגיד לא יעלה על ארבעים ותשעה אחוזים. במקביל מוצעת מגבלה נוספת אם אותו תאגיד שהוא עתון כהגדרתו בסעיף זה, הנו בעל אמצעי שליטה בתאגיד בעל זכיון לשידורי כבלים שתכליתה של המגבלה היא למנוע

³ ס"ח התשמ"ח, עמ' 128.

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם ועדת הכלכלה של הכנסת:

חוק הפעלת רכב (מנועים ודלק) (תיקון מס' 3), התשנ"א-1991 [456]

1. בסעיף 1 לחוק הפעלת רכב (מנועים ודלק), התשכ"א-1961¹ (להלן – החוק העיקרי), לפני הגדרת "המפקח" יבוא:

"בנזין נטול עופרת" – בנזין המכיל עופרת בכמות שאינה עולה על 0.005 גרם לליטר."

דברי הסבר

בא לצמצם את הנזקים מפליטות אלה בדרך של איסור יבוא של כלי רכב המזהמים את האויר ובדרך של עידוד השימוש בבנזין נטול עופרת.

ממכונות נפלטים חומרים מזיקים ורעילים ההופכים אותה לאחד הגורמים העיקריים לזיהום האויר. הצעת החוק

¹ ס"ח התשכ"א, עמ' 12; התשל"ז, עמ' 61; התש"ן, עמ' 30.

2. אחרי סעיף 2 לחוק העיקרי יבוא:

א.2. לא יירשם, לפי פקודת התעבורה², רכב נוסעים פרטי ורכב פרטי דרשימושי המונע במנוע בנוזין שנפח מנועו 1600 סמ"ק או יותר וששנת ייצורו 1993 או שנפח מנועו 1400 סמ"ק או יותר וששנת ייצורו 1994 או לאחריה, אלא אם כן הוא עומד בתקנים שקבע שר התחבורה, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, לענין פליטות גזים מהרכב והתאמת הרכב לשימוש בכנוזין נטול עופרת.

"מניעת זיהום אויר"

3. אחרי סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא:

א4. מחירו של בנוזין נטול עופרת יהיה ממוצע המחירים של דלק 91 אוקטן ודלק 96 אוקטן.

"מחירו של בנוזין נטול עופרת"

4. (א) חוק זה יכנס לתקפו 6 חודשים מיום פרסומו.

(ב) תקפו של סעיף 3 יפקע בתום שלוש שנים מיום תחילתו.

דברי הסבר

להוראות השוק האירופי המשותף והתקנות הפדרליות של ארה"ב.

סעיף 3 כדי לעודד צריכת בנוזין נטול עופרת שהאוקטן שלו הוא 95, ועלות ייצורו גבוהה מעלות הייצור של בנוזין רגיל מוצע כי מחירו יהיה הממוצע שבין מחירו של בנוזין 91 אוקטן ובנוזין 96 אוקטן.

חבר הכנסת אברהם פורו

סעיף 2 תקנה 282א(א)(2)(ב) לתקנות התעבורה קובעת לענין זיהום אויר, שההנחיה והתקנות המפורטות בסעיף, יהיו מחייבות לגבי רכב שנפח מנועו 2000 סמ"ק או יותר וששנת ייצורו 1992 או לאחריה, הצעת החוק באה להחיל בהדרגה, הוראות דומות לגבי רכב שנפח מנועו 1600 סמ"ק ו-1400 סמ"ק, בהנחה שהוראות אלה תהיינה זהות

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת:

[457] חוק חובת מכרזים, התשנ"א-1991

1. בחוק זה – הגדרה
"תאגיד ממשלתי" – חברה ממשלתית, חברה בת ממשלתית, תאגיד שהוקם כחוק, וכן כל תאגיד שהממשלה משתתפת בתקציבו כדי יותר מ-50%.
2. חובת מכרז
לא תתקשר המדינה, ולא יתקשר תאגיד ממשלתי בחוזה לביצוע עסקה – במקרקעין, בטובין, או למתן שירותים, אלא על פי מכרז פומבי, שיבטיח הזדמנות שווה למשתתפים בו, ואשר תנאיו ואופן פרסומו יהיו על פי חוק זה.
3. דרכי מכרז
(א) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע בתקנות לגבי המדינה ותאגידים ממשלתיים –
- (1) את צורות המכרזים ודרכי הזמנתם וקבלתן של הצעות מחירים;
 - (2) את אופן הרכבתן ואיושן של ועדות מכרזים, ואת אמות המידה לבחירת ההצעות המתאימות;
 - (3) הוראות מיוחדות ותנאים מיוחדים למכרזים לסוגיהם השונים של המוסדות והתאגידים שהחוק הזה חל עליהם;
 - (4) את אופן פרסומם של המכרזים ברבים;
 - (5) סכומים וסוגי עסקאות שלגביהם לא תהיה חובה לערוך מכרז פומבי אלא מכרז סגור ותנאיו;
 - (6) סכומים וסוגי עסקאות שלגביהם לא תהיה חובה לערוך מכרז כלל;
 - (7) כל ענין אחר הנראה לו דרוש לשם ניהול תקין והוגן של עסקאות ובמטרה להבטיח את קבלת ההצעות שיעניקו את מרב היתרונות לממשלה או לתאגיד.
- (ב) תקנות לפי סעיף זה ניתן לקבוע דרך כלל או לסוגי עסקאות או לסוגי הגופים המתקשרים.

דברי הסבר

מבטיחה, בהפעלה נכונה, פיקוח ציבורי אובייקטיבי על הוצאות כספי הציבור, ומהווה הדרך הטובה ביותר לבחינת הצעות מחירים ותנאים אחרים בקשר לעסקאות הנערכות בכספי הציבור.

החוק המוצע בא לקבוע חובת עריכת מכרזים בכל המוסדות שהממשלה מעורבת בתקציבם או בהנהלתם. כן מוצע שגם מכרזי הרשויות המקומיות יתבססו על הוראות החוק המוצע. בדרך זו תוכטח אחדות של גישה וטיפול בנושא מורכב זה.

לפי המצב החוקי הקיים כיום, חלה חובת המכרז הפומבי כחובה חוקית רק על הרשויות המקומיות. הממשלה פועלת על פי הוראות תקנון כספים ומשק של החשב הכללי שאינו נורמה חוקית מחייבת, ואילו מוסדות ומפעלים רבים, שהממשלה או הרשויות משתתפות בהנהלתם או בתקציבם, פטורים מחובה זו של עריכת מכרזים פומביים, ויכולים למסור הזמנות לעבודות או לרכישתם ומכירתם של נכסים ללא מכרז כלל.

שיטת המכרזים, על אף הבעיות המתעוררות בהפעלתה,

4. שר האוצר רשאי, באישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת או ועדת הכספים של הכנסת, לפי הענין, לקבוע מפעלים ועסקאות בטחוניים, או מפעלים ועסקאות הנוגעים ליחסי החוץ של המדינה או הקשורים בגופי חוץ, שהוראות חוק זה, כולן או מקצתן, לא יחולו עליהם.
5. אין בהוראות חוק זה והתקנות שייקבעו לפיו כדי לגרוע מהוראות כל דין אחר.
6. שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה.
7. שר האוצר יגיש לאישור ועדת הכספים של הכנסת תקנות כמפורט בסעיף 3 תוך חצי שנה מיום קבלת חוק זה בכנסת.
8. תחילתו של חוק זה ששה חדשים מיום פרסומו.

שמירת דינים

ביצוע

הוראות מעבר

תחילה

חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי

